

MILOŇ ČEPELKA

Děda jménem

Kuel

Miloň Čepelka

Děda jménem Nuel

Miloň Čepelka

Děda jménem Nuel

Pohádka-nepohádka pro kluky i děvčata

Copyright © Miloň Čepelka, 2019

Editor, Photograph © Josef Pepson Snětivý, 2019

Illustrations © Petr Netík, 2019

Cover & Layout © Nakladatelství ČAS,
Alena Šulcová, 2019

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2019

ISBN 978-80-7475-294-0

Děda a vnuk se představují

Sotva si děda protřel oči – bylo teprve šest ráno, pozdní podzim, konec října nebo začátek listopadu a ještě ani nesvívalo – už mu do postele skočil vnuk, kluk Mánek.

„Ahoj, dědo!“

„Nojo, no, ahoj,“ spíš odevzdaně než radostně, napůl hlasem napůl šeptem zamručel prarodič. „Co že ještě nespíš? Máš se vyspat, když je sobota a nemusíš do školy.“

„Jenže já chci vědět, jak to bylo dál,“ vysvětlil vetřelec.

„Co jak bylo?“ pokusil se děda bránit ranní chvílku, kterou měl jen pro sebe, přikrytý v pohodlí až po bradu dekou. Věděl však, že je to marné, a vskrytu duše byl rád. Synka jeho syna zajímají věci, o které

syn, když byl stejně malý, velký zájem neměl. To je dobré znamení.

Naoko ale dělal drahoty, bylo mu jasné, že tak bude kloučkova zvědavost neodbytnější.

„Přece s tím komínem,“ připomněl vnuk.

„A jo, s komínem. To bylo každý den jináč. Chtělo se mi na něj, a zase nechtělo. Hodně se chtělo, ale taky jsem se hodně bál.“

„Čeho?“

„Jen si ten komín představ, Mánku. Nebo si představ tátův doutník. Ten z nejdelších, co má v krabici, ten sváteční. V duchu si ho postav, aby špička směřovala vzhůru, a mnohokrát, mnohokrát ho zvětši. Máš to?“

„Jo. Trčí až do nebe.“

„Do nebe, to nevím, trochu uber, ale do mraků, když jsou nízko a prší, do mra-

ků asi stačí dosáhnout. A teď se hezky postav pod něj. Vidíš se tam? Pozoruješ to?“

„Co?“

„Že to je, jako kdybys vedle tátova doutníku postavil asi tak půlku sirky. Nebo spíš čtvrtinku. Velký komín a malý kluk. Z takové výšky padne na kluka hrůza.“

„A lezls?“

„Ty jsi hrozně netrpělivý! Lezl. Ne hned, to dá rozum, protože taková bláznivina se musí promyslet. Co kdybychom ji promysleli u snídaně? Chceš kakao, nebo jenom mlíko? A chleba, nebo rohlík? Nebo buchtu? Nebo radši všecko dohromady? Já ve tvém věku... Máš hlad?“

„Jako vlk. Já mám hlad pořád.“

„No právě, to jsem míval taky, na to pozor,“ zabručel děda.

Abyste rozuměli: Ti dva byli v sobotu sami doma. Na dva dny. V přízemním

domku s přistavěnou stodolou na kraji městečka Šeríč. Rodiče odjeli včera večer domů do Prahy, jen co sem školáka-třetáka Mánka naopak z Prahy přivezli a nechali ho tu na starost dědovi. On si s dědou dobře rozuměl a nebylo proč se strachovat, že by to spolu sami dva nezvládli. Babičku Hančí odvezli s sebou, chtěla se v Praze vidět s nějakou dávnou kamarádkou. Dědovi bylo sice už dvaosmdesát a vnukovi táhlo teprve na devět, to je zhruba devětkrát méně, ale to nevadilo. Oba Emanuelové, a to jsou přece kabrňáci.

O svém jméně se bavili nedávno, protože Mánkovi bylo divné, že mu doma všichni říkají Mánku, když má na školních sešitech už třetím rokem psáno Emanuel Křížek. A na dědu babička volá Nueli.

Proč?

Byl to před časem rozhovor jako na divadle:

Vnuk: Jak ty se vlastně jmenuješ, dědo?

Děda: Nuel.

Vnuk: To není celý. A já to vím: Emanuel!
Jako já.

Děda: Nojo, no, co mám dělat.

Vnuk: Tak proč to kazíš?

Děda: Nekazím. Vylepšuju.

Vnuk: Proč?

Děda: Protože Emanuel se mi nelíbí.

Vnuk: Proč?

Děda: Je to zbytečně dlouhé. Čtyři slabiky.

Vnuk: To je špatně?

Děda: Mně jo.

Vnuk: Já jsem taky Emanuel.

Děda: Houby. Pro mě a pro všechny u nás jsi Mánek.

Vnuk: Proč?

Děda: Protože, už jsem to řek, Emanuel se mi nelíbí.

Vnuk: Tak proč jste mě tak pojmenovali?

Děda: Já ne. To tvůj bláznivej táta.

Vnuk: Proč bláznivej?

Děda: Protože si umanul, že se budeš jmenovat po mně.

Vnuk: Mhm..., umanul je skoro jako zpřeházenej Manuel. Umanul Emanuel. A Manuel je kratší než Emanuel jen o jedno písmenko.

Děda: Stačí. Nuel je ještě kratší.

Vnuk: Na mě kluci křičí Emane tatrmane. Proč?

Děda: Protože Eman je zase jinak zkrácenej Emanuel. Já jsem zkrácenej zepředu a ty zezadu.

Vnuk: A proč Emane tatrmane?

Děda: Protože jsou pitomí.

Vnuk: Já myslel, že tatrman je hastrman. Z pohádek.

Děda: Jasně. A ty jsi pro mě Mánek. Mánek – žádný jelimánek! To se mi líbí.

Vnuk: Proč?

Děda: Možná proto, že jsem měl spolužáka, a ten se jmenoval Tománek.

Vnuk: Ty to zamotáváš, dědo!

Děda: Nezamotávám.

Vnuk: A proč tebe pojmenovali rodiče Emanuel?

Děda: To je složitá historie.

Vnuk: Že bych to nepochopil?

Děda: Ale pochopil bys, jsi chytrej kluk.

Vnuk: Tak mi to pověz.

Co dědovi Emanuelovi zbývalo. Ale musel to vzít zeširoka:

„Víš, já jsem se narodil už dávno, vždyť je mně už osmdesát dva roků, už tady na světě přesluhuju. Ale to bys měl spočítat sám, jaký se tenkrát psal rok. Když teď

máme 2019, tak tehdy byl..., kolik je 2019 bez 82, vlastně bez 83, protože letos mi jeden rok přibude. Kolik?“

„Dneska jsem ze školy doma, dědo, nezkoušej mě.“

„Byl to rok 1936. Moji rodiče žili tady v Šeríči, tatínek úředničil v cukrovaru, maminka byla učitelkou...“

„Co to je úředničil?“

„Seděl v kanceláři, počítal čísla, kolik cukru se vyrobilo, kolik prodalo, psal dopisy a tak. Když jsem začal brát rozum, tak táta – já si to samozřejmě pamatuju jen matně, ještě jsem spával v kolíbce, možná v kočárku – zkrátka tatínek musel na vojnu, protože byla mobilizace.“

„Mobilizace?“

„To znamená, že všichni dospělí muži narukovali na rozkaz do armády, dostali uniformu a pušky a šli na státní hranice, bránit republiku před Hitlerem.“

„Před kým?“

„Hitler byl tenkrát v sousedním Německu člověk – on si říkal Vůdce – který křičel, že je mu Německo malé a že ho chce zvětšit, tak abychom mu dali kus naší české země. To my jsme nechtěli, no uznej. A byl tam tenkrát v armádě ve velení člověk, jmenoval se Emanuel Moravec, který se nejvíc ze všech připravoval na obranu. Že nemáme ustupovat, že musíme bojovat. On to byl navíc hrdina z předchozí první světové války. Tak na jeho počest jsem po něm dostal jméno.“

„Jako že abys byl taky hrdina?“

„Moji rodiče nemohli tušit, to je trochu omlouvá, že když jsme se nakonec nebránili a k bojům nedošlo a když pan prezident Beneš odjel do Anglie, obsadili nás Němci se svou armádou sakumprásk, celou zemi. Už jsme neměli republiku, a byli jsme protektorát Böhmen und

Mähren, Čechy a Morava. Zkrátka v roce 1936 moji rodiče nemohli tušit, že bývalý hrdina Emanuel otočí. Emanuel znamená v bibli ve starobylém cizím jazyce, myslím v hebrejštině – ale na to se mě teď nep-tej, co je Bible a všechno, co se toho týče, to se dozvíš později – to snad znamená Bůh s námi. Proti tomu nic nemám. Ale promiň, asi se v tom výkladu ztrácíš. Ono když ti chci vysvětlit moc věcí najednou... Varoval jsem tě, že je to složité. Prostě zničehožnic ten vyčůranej Moravec...

„Vyčůranej?“ ožil Mánek, ale děda, jako by si nevšiml, pokračoval: „...ten Moravec otočil a najednou z něho byl veliký přísluhovač Němců. Ministr ve vládě či co. Ostuda národa, zrádce. Každý jím opovrhoval, a současně se ho bál. A mně po něm zbylo jméno. Tak se nediv, že se mi nelíbí, a tečka. Proto jsem radši jen Nuel a ty jen Mánek. Jenže tvůj paličatej táta, sám Ja-

roslav, vždyť víš, tvrdil, že tenhle případ s Moravcem už dnes nikdo nezná, je to dávno, tak že se zkrátka musíš jmenovat po mně, i kdyby čert na koze jezdil. A už to víš a oba máme smůlu.“

„Proč by měl čert jezdit na koze?“ divil se Mánek, a děda si jen povzdechl: „Ále pro nic, to se jen tak říká, na to se vykašli.“

Procházka do včerejška a předvčerejška

Po snídani – nakonec to vyhrála buchta s kakaem a krajíc chleba a ještě rohlík, a děda se ani nedivil, co všechno stačí takový kluk spolykat – Mánek na něj zaútočil znovu:

„Tak povídej, jaks tam lezl? Na ten komín? Kdy?“

„Asi za měsíc od chvíle, co mě to poprvé napadlo. Nechceš taky měsíc počkat? Vždycky je lepší, když se na něco těšíš. Když to pak dostaneš, už to většinou není ono.“

„Kdo ví, kde budu za měsíc,“ zpochybnil odklad Mánek málem jako moudrý filozof.

„Dobře. Ale mám nápad,“ nedal se ani děda. „Půjdeme se tam nejdřív podívat.“

„Kam?“

„K někdejší cihelně.“

„Vždyť jsi říkal, že už tam není. Ani komín, ani cihelna.“

„Není, ale to místo se neztratilo. Máš dobrý boty?“

„Sandály, ty mám nejradši.“

„Radši si vem šněrovací.“

Šli potom nejdřív po hlavní ulici vzhůru k náměstí, u školy doleva a notný kus mezi vilkami a zahrádkami, pak vpravo, „vidíš, tady bydlel kolega mého tatínka, tvého pradědy, pan ..., jak se jmenoval, seděli spolu v kanceláři... Řehák! Jenže toho tenkrát sebralo gestapo a byl až do konce války v koncentráku. Vrátil se sice, ale byl pak nemocný na plíce, kouřil proti tomu jakési zdravotní cigarety. Mně bylo tenkrát asi už devět jako teď skoro tobě a rád jsem čichal ten kouř.“

„Mně kouř smrdí,“ ošklíbl se Mánek.

A děda na to: „To je dobře. Nezeptáš se, co znamená gestapo a koncentrák? To bys měl!“

„Já to vím. Z filmu,“ řekl Mánek a rozhlížel se, kdy a kde už konečně opustí dlážděné ulice a budou tam, kde kdysi stál ten vysoký komín, co dědu tak vábil, když byl ještě kluk.

Děda se náhle zastavil a drbal se v řídkých vlasech.

„Malér, kamaráde,“ mračil se, „já zapomněl, že tady vyrostly nové domky a ten rozvrzanej plot, kterým jsme my kluci prolezali, už tady není. Podívej, číslo popisné 722. Kdepak tenkrát, to měla Šeříč jen něco přes pět stovek domů. Rozrůstáme se, panečku.“

„Zeptáme se, jestli nás pustí přes zahradu,“ vytasil se Mánek s radou.

„Ty se zeptáš?“ usmál se děda lišácky.

„Radši ty,“ Mánek na to.

A tak se stalo. Zazvonili, vyšla paní v zástěře, děda ji znal:

„Dobrý den, paní Krásová, chci klukovi ukázat, kde býval hliňák a cihelna, můžeme projít?“

Paní kroutila hlavou, byla o hodně mladší. „Já už to nepamatuju,“ říkala, „ale prosím, máme branku i v plotě vzadu, není zamčená. Ještě že je dnes sucho, to budete mít celej kus země až ke hřbitovu jako na dlani.“

Měli. A na dědu jen přšely otázky:

„Kde stál komín? Jak daleko od něj byla cihelna? Kde byly jámy po vybrané hlíně?“ toužil zvědět vnuk, a děda stál bezradný a zmatený. Terén se docela proměnil. Jen hory na obzoru byly na svém místě, a hřbitov a silnice k Hulicím, ale stopy po minulých časech a bývalých stavbách veškeré žádné. Kdenictunic. A tak se dal